

Нафтопровід Одеса-Броди: чи зможе народ України покращити своє життя власними руками?

Д.В.Караченець, к.т.н.,

лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки

Як людина, у якої майже все свідоме життя було пов'язане з наукою, не можу залишатись байдужим до заклику “<І день іде, і ніч іде,><І голову схопивши в руки,><Дивуєшся, чому не йде><Апостол правди і науки!>” Великого Кобзаря України Тараса Григоровича Шевченка, 200-річчя з дня народження якого ми змушені були святкувати за невеселих обставин, що нам “подарував” до цього свята російський президент Володимир Путін із своєю кремлівською “командою”. Важке економічне становище, в якому опинилась Україна, вимагає від кожного її громадянина пошуку заходів, які допомогли б виправити це становище.

І хоч в останні тижні в житті Держави відбулись значні політичні події, що привели до демократично обраного парламенту – Верховної Ради з потужною проукраїнсько-європейсько орієнтованою коаліцією та до формування, як хочеться сподіватися, професійного Уряду, але і нам, простим громадянам, не варто забувати, що, може, якраз зараз, як ніколи раніше, ми повинні не випускати із своїх рук, як птаха, свою долю, птаха, який повернувся до нас завдяки останньому Київському Майдану та Революції Гідності. У зв'язку з цим маю намір тут запропонувати низку концептуальних проектів, які могли б, можливо, стати народними, а не створити чергового олігарха. Але спочатку хотів би познайомити Читача з деякими, на мій погляд, важливими фактами.

Нафта у світі

Ми живемо зараз за часів, коли в енергетичному балансі людства нафта займає одне з провідних місць. І хоч в останні роки українські політики опікуються, в першу чергу, газом, але ж і про нафту забувати не варто. Бо нафта, як зрозуміло, це, в першу чергу, нафтопродукти, які рушать “авто” та змашують в них все, що треба. А що цих “авто” на вулицях наших міст стало стільки, що вже між ними на тротуарах пробираєшся, наче в хащах лісу, то про це вже і не цікаво казати. А коли поглянеш на ціни на нафтопродукти, які майже щодня “підскакують” вгору на щитах автозаправок в Україні, то стає сумно. І сумно не від того, що це б'є по кишені власників приватних “авто”, хоч їх теж жалко, а від того, що це піднімає ціни на всі товари і послуги, якими користуємось всі ми, громадяни. І в такій країні, як Україна, яка має потужне сільськогосподарське виробництво на своїх родючих черноземах, така “поведінка” цін на нафтопродукти, які потрібні, щоб з'орати землю, її засіяти, зібрати та переробити врожай, ще раз підкреслюю, така “поведінка” ніяк не може влаштовувати наше суспільство. А звідки береться ота “поведінка”?

Спочатку давайте подивимось, що робиться з нафтою в інших країнах світу. Почнемо з відомих “сімки” / ”вісімки” найбільш економічно розвинених у світі країн. В табл. 1.1 наведені важливі для нашого аналізу показники.

Серед вісімки країн з цієї таблиці тільки чотири видобувають і переробляють власну нафту в значній кількості. При цьому США ще докуповують нафту в інших нафтовидобувних країнах (49% від загальної її переробки у себе), а Росія більше половини нафти, що видобуває, продає. США докуповують, крім нафти, ще й нафтопродукти.

Таблиця 1.1. Показники найбільш економічно розвинених країн світу

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Велико-британія	0,24	63,4	2,172	34,9	1,009	7	70
2	Італія	0,31	61,5	1,771	29,4	0,155	13	85
3	Канада	10,0	34,6	1,518	43,9	3,856	25	170
4	Німеччина	0,36	80,1	3,089	37,8	0,170	14	130
5	США	9,5	321,3	16,724	49,9	11,110	152	800
6	Франція	0,7	66,2	2,739	43,0	0,072	9	70
7	Японія	0,4	127,1	4,395	34,6	0,135	28	230
*	*	*	*	*	*	*	*	*
8	Росія	17,1	146,1	2,463	17,7	10,400	27	230

Скорочені назви в стовпцях з 3-го по 9-й означають:

- 3 – територія, мільйони квадратних кілометрів;
- 4 – чисельність населення, мільйони осіб (душ населення);
- 5 – внутрішній валовий продукт (ВВП), трильйони доларів (\$) США;
- 6 – ВВП на особу (на душу населення), тисяч \$ США;
- 7 – видобуток нафти, мільйони (нафтових) барелей за добу;
- 8 – кількість нафтопереробних заводів (НПЗ);
- 9 – переробка нафти, мільйони тонн за рік.

Читача не може не вразити порівняння двох останніх країн в табл. 1.1. Японія, територія якої в десятки разів менша за територію Росії, має навіть більше нафтопереробних заводів, ніж Росія, а переробляє на них майже стільки ж нафти, як Росія, хоча своєї нафтовидобувної промисловості практично не має. Видобувають нафту в дуже обмеженій кількості і такі країни, як Італія, Німеччина та Франція, які, тим не менш, забезпечують свої потреби в нафтопродуктах власним їх виробництвом.

І тут виникає питання: чи ці країни можуть дозволити собі такий високий рівень переробки закупуваної ними нафти тому, що вони розвинені і багаті, чи тому вони розвинені і багаті, що мають високий рівень переробки нафти?

Щоб спробувати відповісти на це, з першого погляду, просте питання, розглянемо, як продовження табл. 1.1, табл.1.2, в якій наведені показники країн з економікою, що розвивається, і які разом з країнами, переліченими в табл. 1.1, входять до так званої “великої двадцятки” (G-20).

Якщо в таблиці 1 (тобто в табл.1.1 і табл. 1.2) багатство країни пов’язувати з її ВВП (стовпець 5), а економічну розвиненість країни – з ВВП на душу населення (стовпець 6), то можна побачити, що високорозвинені країни, які належать до “сімки” (табл. 1.1), мають показник 6 під 30 тис.\$США на душу населення (Італія) і вище при сукупному ВВП за 1,5 трлн.\$США (найменше Канада 1,518).

Серед країн з економікою, що розвивається (табл. 1.2), впритул до “сімки” по цим двом показникам наблизились Австралія і Республіка Корея (Південна Корея). Якщо розмір території Республіки Корея (всього 0,1 млн кв.км) і чисельність населення Австралії (23,8 млн.осіб) не завадять їм до вступу до клубу “7”, то цей клуб стане “дев’яткою” (клубом “9”), а (рус.) “примкнувшая к ним Россия” відійде на 10 місце в клубі “десятки” замість “вісімки”. Хоч до

клубу “10” при такому розвитку подій треба, крім Росії, “примкнути” і Бразилію, сукупний ВВП якої майже вдвічі перевищує такий показник у Росії, і Мексику. Але, скоріш за все, засідання клубу “G-20” стануть на найближчий час основним економічним форумом у світі, бо в ньому, крім названих вище чотирьох країн із табл. 1.2, особливе місце належить також Індії і Китайській Народній Республіці (КНР). ВВП Індії перевищує вже 4,7 трлн.\$ США, а КНР – 12 трильйонів. І це вже становить за 75% ВВП США – самої багатой країни світу з ВВП за 16 трильйонів \$ США. Хоч за 6-м показником в табл.1 і Індія, і, навіть, КНР далеко ще поступаються США, у якої ВВП на душу населення становить 49,9 тис.\$ США.

Таблиця 1.2. Показники країн світу в G-20 з економікою, що розвивається

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Австралія	7,7	23,8	1,437	61,1	0,519	7	30
2	Аргентина	2,8	42,6	0,711	17,4	0,723	9	30
3	Бразилія	8,5	201,0	4,214	21,0	2,652	16	105
4	Індія	3,3	1220,8	4,735	3,7	0,990	25	160
5	Індонезія	1,9	253,6	1,03	4,3	0,974	9	52
6	КНР(Китай)	9,6	1366,5	12,383	9,3	4,416	27	405
7	Мексика	2,0	120,3	1,761	15,3	2,936	7	70
8	Сауд.Аравія	2,1	26,9	0,691	24,2	11,730	10	160
9	Турція	0,8	76,7	1,125	15,0	0,057	6	26
10	Респ.Корея	0,1	49,0	1,457	29,1	0,061	5	130
11	ЮАР	1,2	48,6	0,505	10,2	0,181	6	30
12	ЄС	4,3	506,8	16,1	32,0	1,888	108	*

В таблиці 1 можна побачити чималий зв’язок між ВВП країн і кількістю нафти, що щорічно переробляється на НПЗ цих країн (стовпець 9). Однак, ця залежність не прямолінійна і треба казати тільки про кореляцію між цими двома показниками, бо на їх співвідношення впливає чимало факторів.

Так, в табл. 1.1 Франція по ВВП наближається до Німеччини, а по ВВП на душу населення навіть має кращий показник. В той же час Франція переробляє нафти щорік майже вдвічі менше за Німеччину. Чому так? А тому, що має дуже потужну атомну енергетику, від якої відмовилась Німеччина. А от Великобританія, що по переробці нафти із Францією має однакові показники, по показникам ВВП не суттєво поступається Франції, хоч має менш потужну атомну енергетику. Зате Великобританія має власний видобуток нафти, і цей показник значно перевищує те, що має Франція.

Порівняємо в табл. 1.1 також Канаду і Італію. По показникам ВВП вони не дуже різняться, а от нафти Канада переробляє вдвічі більше, ніж Італія. Знову, чому? А тому, що територія Канади в 30 з лишнім разів перевищує територію Італії, та і кліматичні умови в Канаді суворі на відміну від Італії. Та, мабуть, є і інші фактори, що зменшують ВВП Канади в порівнянні з ВВП Італії, хоч, з першого погляду, повинно було б бути навпаки, бо Канада переробляє нафту, що власно видобуває.

Показник видобутку нафти в млн.барелей на добу, що наведений в табл.1 (стовпець 7), відноситься до видобутку минулих років (2012-2013). А от у 1-му кварталі 2014 року по цьому показнику перша десятка країн світу розташувалась таким чином: 1 – Росія – 10,1; 2 – Саудівська Аравія – 9,8; 3 - США – 8,1; 4 –

КНР – 4,2; 5 - Канада - 3,5; ...; 10 – Мексика – 2,5. Місця 6-9 займають країни, що не увійшли до табл.1 (Ірак, Іран, Об'єднані Арабські Емірати, Кувейт).

Читачу пропонується провести порівняння, скажімо, таких країн, як Німеччина і Республіка Корея, які за ВВП майже вдвічі різняться і знаходяться в різних таблицях, хоч переробляють однакову кількість нафти - по 130 млн.т на рік. Також пропонується порівняти Австралію, Аргентину і ЮАР із табл.1.2, що переробляють по 30 млн.т/рік.

Хотілось би також звернути увагу Читача на такий показник, як середня в країнах потужність НПЗ по переробці нафти. Для більшості країн він знаходиться в діапазоні 4 – 10 млн.т/рік. В той же час такі країни, як Саудівська Аравія, що володіє чвертю світових запасів нафти, і Республіка Корея, що має найменшу територію серед країн в табл.1, випадають з цього ряду. Середня потужність НПЗ в Саудівській Аравії складає 16 млн.т/рік, а в Республіці Корея-навіть 26. Індія, що зараз потужно розвивається, теж іде тепер цим шляхом. Так НПЗ, збудований в Джамнагарі, сьогодні є найбільш потужним НПЗ у світі, що здатен переробляти 1,24 млн.бар./добу (приблизно 58 млн.т/рік). Місця 2-е, 4-е і 5-е у списку найбільш потужних НПЗ світу займають НПЗ в Республіці Корея (3-е – у Венесуелі).

В табл. 1.2 до країн “G-20” окремо входить ЄС – Європейський Союз, шлях до вступу в який зараз обрала Україна. В табл. 2 наведені показники країн ЄС, що не потрапили до числа країн “великої двадцятки”.

Таблиця 2. Показники країн ЄС, що не потрапили до “G-20”

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Австрія	0,08	8,4	0,38	42,1	0,029	1	8,5
2	Бельгія	0,03	10,4	0,383	36,4	0,011	4	40,5
3	Болгарія	0,11	7,3	0,102	13,5	0,003	1	10,5
4	Греція	0,13	10,8	0,294	24,5	0,007	4	21,9
5	Данія	0,04	5,6	0,2	36,3	0,207	2	8,4
6	Естонія	0,045	1,3	0,034	25,2	0,011	-	-
7	Ірландія	0,07	4,6	0,173	39,0	0,0007	1	3,4
8	Іспанія	0,5	47,4	1,536	33,3	0,029	9	69,0
9	Кіпр	0,009	1,1	*	*	0,0	-	-
10	Латвія	0,065	2,0	0,044	23,9	0,001	-	-
11	Літва	0,065	2,9	0,061	22,6	0,009	1	12,6
12	Люксембург	0,0026	0,55	0,063	128,8	-	-	-
13	Мальта	0,0003	0,45	0,009	27,7	-	-	-
14	Нідерланди	0,043	16,8	0,862	51,7	0,072	6	64,4
15	Польща	0,3	38,5	0,854	22,2	0,028	7	25,0
16	Португалія	0,092	10,8	0,236	22,2	0,005	2	14,5
17	Румунія	0,24	21,8	0,352	16,5	0,102	8	21,0
18	Словаччина	0,05	5,4	0,127	23,4	0,009	2	5,0
19	Словенія	0,02	2,1	0,059	29,2	0,0003	-	-
20	Угорщина	0,09	9,9	0,196	19,9	0,028	2	7,0
21	Фінляндія	0,34	5,5	0,185	34,4	0,014	2	13,3
22	Хорватія	0,057	4,4	0,087	20,4	0,020	2	7,1
23	Чехія	0,08	10,5	0,190	18,1	0,010	3	10,0
24	Швеція	0,45	9,7	0,4	40,4	0,011	4	23,3

Перша в цьому списку країн ЄС Австрія на своєму НПЗ під Віднем крім переробки нафти почала однією з перших у світі виробляти дизельне паливо з

відходів деревопереробки, з соломи та інше. Чи не варто Україні зацікавитись досвідом Австрії?

Не можуть не вражати в табл.2 високі показники і за загальним ВВП, і за ВВП на душу населення, які мають Нідерланди. І хоч за загальним ВВП вони поступаються майже вдвічі Іспанії, але ж їх територія в 12 разів менша території Іспанії. Високий ВВП Нідерландів, що це – ефект потужної нафтопереробки?

Нелегко, мабуть, ще доводиться в ЄС пострадянським і, навіть, постсоціалістичним країнам бувшого Варшавського договору. Правда, перші, що являють собою прибалтійські країни (Естонію, Латвію, Литву), за своєю економікою та загальним рівнем життя ще в Радянському Союзі наближались до західних капіталістичних країн Європи. В той же час, якщо скласти разом показники цих прибалтійських країн, то вони ще не досягають рівня Фінляндії, теж прибалтійської країни, з щорічним ВВП на душу населення 34,4 тис. \$США. А як потужно доводиться працювати громадянам цієї країни, щоб пристойно жити та мати пристойні в ЄС показники, автор знає з власних джерел. (Між іншим, з власних джерел автор може спостерігати також, як наполегливо працюють громадяни США – самої багатой країни світу).

Серед постсоціалістичних країн ЄС (Болгарії, Польщі, Румунії, Словаччини, Словенії, Угорщини, Хорватії, Чехії) середній ВВП на душу населення складає приблизно 20 тис. \$США. Найменший цей показник у Болгарії – 13,5 тис. \$США, а найбільший у Словенії, яка, між іншим, зовсім не переробляє нафти, але має чималі доходи з інших джерел. Для України з цих країн прикладом може служити Польща, що за чисельністю населення небагато поступається Україні, а має серед перелічених країн найбільший показник за ВВП при пристойному ВВП на душу населення. І серед цих країн і нафти переробляє більш за інших, хоч не має потужної нафтовидобувної промисловості. А от Румунія, яка в певній кількості видобуває нафту для власних потреб і за переробкою нафти посідає серед розглядуваних країн друге місце, і також друге місце за ВВП, а за ВВП на душу населення випереджає тільки Болгарію. Нерозвиненість інфраструктури, гірська країна, чи ще щось?

З загальної закономірності випадають малі державні утворення, що теж належать до ЄС (Кіпр, Люксембург, Мальта). А от така країна, як Іспанія, вже виявляється цікавою для порівняння з Україною. Хоч в ЄС відноситься до “проблемних” країн, як, між іншим, і Греція.

Якщо скласти показники в останньому стовпцю (переробка нафти в млн. тонн за рік) по всім країнам ЄС (в табл.1 и табл.2), то отримаємо показник в 720,4 млн.т/рік, який міг би бути занесеним в останнє поле табл. 1.2.

Порівнюючи показники ЄС і США, бачимо, що при території вдвічі меншій за США (правда, з Аляскою), ЄС має чисельність населення в півтора рази більшу. І тому, маючи ВВП, що майже не поступається ВВП США, ЄС має ВВП на душу населення в півтора рази менший, ніж США. Хоч ЄС переробляє нафти на рівні США, по видобутку її має набагато гірший показник: 1,888 млн.бар./добу у ЄС проти 11,110 у США (чи, навіть, 8,1 млн.бар./добу за результатами 1-го кварталу 2014 року).

Слід нагадати Читачу, що ЄС – це не вся Європа. На заході Європи в ЄС не входять два таких маленьких державних утворення, як Ліхтенштейн та Монако, і потужна Швейцарія; на півночі – Ісландія і потужна Норвегія; на півдні – Албанія, Андора, Боснія і Герцеговина, Ватикан, Македонія, Сан-Марино, Сербія та Чорногорія; на сході – Білорусь, Молдова, Україна. Частково знаходяться в Європі і не входять в ЄС Азербайджан, Грузія, Казахстан, Турція. Не визнаними

залишаються ще Республіка Косово та Придністров'є. П'ять з перелічених тут країн стали кандидатами до вступу в ЄС. Це - Ісландія, Македонія, Сербія, Турція, Чорногорія.

Турція входить до країн “великої двадцятки” і її показники були наведені в табл.1.2. Показники четвірки інших кандидатів до вступу в ЄС показані нижче в табл. 3.

Таблиця 3. Показники четвірки країн – кандидатів до вступу в ЄС

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Ісландія	0,1	0,3	0,012	36,3	-	-	-
2	Македонія	0,025	2,1	0,021	10,4	-	-	-
3	Сербія	0,088	7,2	0,066	11,1	-	3	3,0
4	Чорногорія	0,014	0,6	0,007	11,1	-	-	-

Знову бачимо разючу різницю в показнику 6 – ВВП на особу (душу населення) між “капіталістичною” Ісландією та постсоціалістичними “нащадками” бувшої Югославії.

В табл. 4 наведені показники двох потужних країн Європи, що не стали членами ЄС: Норвегії та Швейцарії.

Таблиця 4. Показники потужних країн Європи, що не стали членами ЄС

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Норвегія	0,385	5,1	0,335	67,0	1,902	2	14,8
2	Швейцарія	0,041	8,0	0,636	81,0	0,004	2	5,5

З великим ВВП на душу населення цим країнам в ЄС можна і не поспішати. Але знову ми бачимо тут досить відносно потужну нафтопереробку, а Норвегія ще й має потужну нафтовидобувну промисловість і по видобутку нафти посідає 14-е місце у світі.

І на завершення цього розділу в табл. 5 розглянемо показники країн, що утворились з республік бувшого СРСР, крім Росії, яка входить до “вісімки” економічно розвинених країн світу (табл. 1.1), та прибалтійських республік, що увійшли в ЄС і їх показники були наведені в табл.2.

Наведені в табл. 5 показники по ВВП на душу населення (на особу) породжують щось сумне. Яка разюча різниця в розвиненості цих країн, що вийшли з Радянського Союзу!

За показником 6 Білорусь займає тут перше місце, і хоч видобува небагато нафти, та має два НПЗ з досить високорозвиненою технологією переробки нафти. Білорусь ще з радянських часів має і тримає на високому рівні машинобудування і легку промисловість. Та ще й знаходиться в Митному Союзі з Росією та Казахстаном, який за показником 6 займає 3-є місце, пропустивши вперед з дуже малим відривом Туркменістан. Останній за видобутком нафти посідає 36-е місце у світі, але являє собою, як добре знає український Читач, потужну газовидобувну країну. Казахстан серед наведених в табл. 5 країн за видобутком нафти посідає перше місце і 18-е у світі. Сподіваюсь, що і

Узбекистан, який опановує зараз на Аралі потужні нафтогазові родовища, теж в недалекому майбутньому “підніметься з колін”.

Таблиця 5. Показники країн, що утворились з республік бувшого СРСР

№	Назва країни	Тер., млн. кв.км	Чисел. насел., млн.ос.	ВВП, трлн. \$ США	ВВП на особу, тис. \$ США	Вид.наф., млн. бар./добу	Кількість НПЗ	Перероб. наф., млн. т/рік
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Азербайджан	0,086	9,5	0,099	10,6	0,932	2	19,1
2	Білорусь	0,2	9,5	0,150	16,1	0,032	2	9,0
3	Вірменія	0,03	3,0	0,025	8,4	-	-	-
4	Грузія	0,07	4,5	0,027	9,0	0,001	-	-
5	Казахстан	2,72	17,3	0,265	15,2	1,606	3	21,3
6	Киргізстан	0,2	5,8	0,013	1,1	-	-	-
7	Молдова	0,034	3,6	0,012	4,2	-	-	-
8	Таджикістан	0,14	8,2	0,018	2,2	-	-	-
9	Туркменістан	0,49	5,2	0,055	15,6	0,244	2	8,6
10	Узбекистан	0,45	30,5	0,124	5,3	0,103	-	-
11	Україна	0,6	42,8	0,338	7,4	0,08	6	43,9

А от Азербайджан особисто у мене викликає занепокоєння. Ця країна в останні роки показала чи не найкращі показники у світі по темпам росту ВВП. І це завдяки освоєванню потужної групи Азери-Чираг-Гюнешлі (АЧГ) нафтових родовищ у Каспійському морі, також як і газоконденсатного родовища Шах-Деніз з низкою інших. До цього ще треба додати участь у будівництві потужних нафто- та газопроводів. Темпи-темпами, а от досягнуте значення показника б виглядає досить скромним. І що станеться з країною, коли через 15-20 років нафта буде вся викачана з надр, тим більше, що родовища АЧГ доведені до стадії падаючого видобутку?

Грузії і Молдові, що прагнуть якнайшвидше стати членами ЄС, ще, мабуть, доведеться попрацювати чимало, щоб по розвиненості досягти рівня країн ЄС.

Не турбує Вірменія, бо розкидані по світу вірмени є одними з найбагатших людей і не дадуть загинути своїй “праматері”.

А от майбутнє таких країн, як Киргізстан (Киргізія) та Таджикистан, сьогодні важко зрозуміти.

В порівнянні з ними Україна, остання країна в табл. 5, виглядає далеко не безнадійною. Особливо, якщо поглянути на останнє поле в цій таблиці. Тільки, на жаль, цифра 43,9 млн.т на рік відображає не фактичну кількість нафти, що переробляється на НПЗ України, а тільки потужності цих НПЗ на сьогоднішній день. А фактична переробка тільки трошки більша за кількість видобуваної Україною нафти (показник 7), який становить 0,08 млн.барелей за добу, що з урахуванням ємності нафтового бареля (158,988 літрів) та густини видобуваної нафти відповідає приблизно 3,7-3,8 млн. т за рік.

Нагадаю Читачеві, що перед розпадом Радянського Союзу у 1990 році УРСР (Українська радянська соціалістична республіка) переробила на своїх НПЗ 58,1 млн.т нафти, а саме: на Лисичанському НПЗ – 21,8, Кременчуцькому – 18,3, Херсонському – 8,2, Одеському – 3,8, Дрогобицькому – 3,1, Надвірнянському – 2,9.

І якщо “воно” було, то куди “воно” подівалось, питає Читач?

Автор в наступних публікаціях спробує дати відповідь на це питання.